

УДК 291.1+283/289

СОЛОВІЙ РОМАН,

*кандидат історичних наук, докторант богослов'я,
декан магістратури Львівської богословської семінарії*

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИНИКАЮЧОЇ ЦЕРКВИ

У статті досліджено сучасний стан та перспективи подальшого розвитку Виникаючої церкви (Emerging Church). З'ясовано, що в кінці першого десятиліття XXI ст. рух Виникаючої церкви певною мірою відмовився від нових євангелізаційних стратегій. Окреслено основні варіанти майбутнього організації: припинення діяльності, оскільки вона виконала своє призначення; прийняття "Емерджент" ролі провокатора ("пророка"), який здійснюватиме видавничі проекти й проводитиме щорічні конференції для обговорення різноманітних тем; повна децентралізація організації до рівня локальних та регіональних когорт, деномінаційних та етнічних мереж; перетворення "Емерджент" на енергійну діючу мережу, яка надаватиме інформаційну та консультативну допомогу лідерам когорт і деномінаційних мереж. Відзначено, що саме британське християнство проводить богословське осмислення нових форм церковного життя, які отримали узагальнену назву "свіжих виражень церкви".

Ключові слова: Виникаюча церква; "свіжі вираження церкви"; сучасне християнство; Євангелія; місія.

Постановка проблеми. Кожна історична епоха ставить перед християнством важливий виклик, від відповіді на який залежить його майбутнє та який стоїть перед здатністю церкви віднайти баланс між крайнощами конфронтації й конформізму в стосунках із домінуючою культурною парадигмою. Інтеграція церкви в панівний соціокультурний контекст завжди пов'язана з небезпекою, оскільки та ж культура, що забезпечує можливості для ефективного сповіщення Євангелія, здатна, якщо церква не виявить інтелектуальної обачності та духовної далекоглядності, піддати ризику найбільш важливі компоненти християнської віри. Сьогоднішній період змін у розвитку світової цивілізації також відкриває перед християнством нові перспективи для здійснення своєї мети, проте водночас несе загрозу втрати ним богословської та культурної автентичності в пошуках шляхів сповіщення Євангелія в сучасному мультикультурному суспільстві. Одним із найпомітніших євангельських рухів сьогодення є Виникаюча церква (Emerging church), тому розкриття сучасного стану й перспектив її розвитку є важливим практичним завданням українського релігієзнавства й теології.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідницький простір Виникаючої церкви належить до англосовітського науково-богословського дискурсу, зокрема й у питанні розкриття актуального стану й передбачуваних перспектив подальшого розвитку. У висвітленні постульованої теми статті ми звернулися до публікацій таких західних богословів, як Дж. Ашворт, К. Браун, Р. Вільямс, З. Робертс, Ф. Снайдер, С. Шілдс та ін.

Мета статті полягає в дослідженні актуального стану та передбачуваних перспектив подальшого розвитку одного з найвиразніших сучасних євангельських рухів - Виникаючої церкви (Emerging church).

Виклад основного матеріалу. З початку заснування у 2001 р. рух Виникаючої церкви зазнав серйозних

змін. Якщо на початку своєї історії він спрямовував власну активність насамперед на пошук і розвиток нових євангелізаційних стратегій щодо досягнень сучасних поколінь, то в кінці десятиліття, коли розпочався процес повторного визначення поняття Виникаючої церкви, акцент на євангелізмі значною мірою був утрачений. Рух прагнув досягнути більш повного й контекстуального розуміння Євангелія, але він не виявляв достатньої активності в проповіді Євангелія і створенні нових церков. Крім цього, в останні роки рух зазнав богословської диверсифікації. Про відмову від подальшого використання терміна або його обмеження оголосили одні з найвідоміших ініціаторів руху: Алан Джонс, Боб Хайет, Ден Кімбелл, Джейсон Кларк. Богослов і письменник С. Макнайт, який брав активну участь в осмисленні Виникаючої церкви, також висловлює свої застереження: "Мені подобається різноманітність руху, однак проблема полягає в тому, що критики настільки зловживали цим терміном, що тепер його всеосязність приводить до нескінченних дискусій про те, хто і наскільки є частиною цієї розмови. Я загалом відмовився від використання терміна, окрім тих аудиторій, у яких, на мою думку, він є зрозумілим" [5]. На думку С. Макнайта, крім богословської розмитості руху, ще однією з його слабких ланок є недостатня увага до богословської спадщини минулого, намагання здійснювати "деконструкцію без відповідальної конструкції".

Отже, на межі десятиліть рух відзначає окремі зі своїх безсумнівних досягнень у розпал напружених дискусій про його подальші перспективи, а тому залишається відкритим питання щодо того, чи матиме він істотний і довготривалий вплив. Показовим може бути той високий рівень, на якому рух був представлений у віртуальному просторі. Ендрю Джонс вважає, що цей фактор є однією з найбільш значущих подій в історії руху. Він посилається на "вплив Інтернету і революцію он-

лайн самопублікації через блоги, мікроблоги та соціальні мережі" і прихильно згадує коментар Дугласа Рушкоффа про те, що "перша Реформація перетворила слухачів на читачів, але ця Реформація перетворює читачів на письменників". Оскільки рух відбувався передусім у нових засобах масової інформації, він не мав потреби покладатися на установи для самозбереження. Однак, як зазначає Стівен Шилдс, ця особливість руху може й перешкоджати довговічності його впливу. Історично рухи передаються з покоління в покоління шляхом інституціоналізації. Установи виступали як засіб, за допомогою якого одне покоління передає інформацію наступному. Мережа Виникаючої церкви "Емерджент", яка найближче підійшла до статусу інституції в США, відмовилася від такої ролі.

На сьогодні розглядаються чотири варіанти майбутнього організації. Перший варіант виходив із того, що у 2011 р. мережа повинна була припинити свою діяльність, оскільки вона виконала призначення, для якого створювалася. Організація й справді стала каталізатором діалогу різноманітних деномінацій, неурядових організацій та парацерковних груп, завдяки її підтримці утворився цілий ряд успішних церковних спільнот і місцевих осередків руху (когорт), продовження дискусії гарантуватимуть численні Інтернет-ресурси та друковані видання, присвячені проблемам, для осмислення яких організація і створювалася. Другий варіант передбачав прийняття "Емерджент" ролі провокатора ("пророка"), який здійснюватиме видавничі проекти й проводитиме щорічні конференції для обговорення різноманітних тем - від мистецтва до соціальної справедливості, від богослов'я та філософії до проповідання, відкриття нових церков і служіння дітям. Третім шляхом розвитку виступала майже повна децентралізація організації до рівня локальних і регіональних когорт, деномінаційних та етнічних мереж (зокрема, уже зараз існують відгалуження руху в англійському, лютеранському, пресвітеріанському, методистському, баптистському середовищах) [див.: 6; 9]. На черзі - створення когорт для таких груп, як бізнес-лідери, учені, художники, композитори та ін. Останнім і найбільш імовірним варіантом розвитку організації було перетворення "Емерджент" на енергійну діючу мережу, свого роду "мережу мереж", яка надаватиме інформаційну та консультативну допомогу лідерам когорт і деномінаційних мереж, підтримуватиме партнерські відносини з видавництвами й відіграватиме роль ключового партнера в підготовці щорічного національного фестивалю християнської віри, мистецтва й соціальної справедливості. Організація надаватиме ресурси декільком інноваційним мережам з утворення нових церков і проводитиме різні "мозкові штурми", богословські бесіди, мистецькі й інші заходи. Фактично, у разі реалізації цього проекту відбудеться перетворення "Емерджент" на квазіденомінацію, адже йдеться про утворення списку церков, які приєднуються до організації і які вона забезпечуватиме необхідними веб-ресурсами.

Важко однозначно спрогнозувати, яким шляхом розгортатиметься "Емерджент", однак у будь-якому разі цілком можливо, що ідеї руху продовжуватимуть розвиватися як частина діалогу в рамках інших організацій. Це, зокрема, вже існуюча структура "Друзі місіонерства", а також новостворений проект "Виток". Д. Кімбелл, який є співзасновником проекту разом із С. Макнайтом і Е. Макманусом, стверджує, що в центрі уваги організації будуть питання місії і євангелі-

зації, а в богословському плані вона орієнтуватиметься на позиції Лозаннського комітету, в яких Д. Кімбелла приваблює багатоконфесійна й глобальна перспектива, заснована на місії.

Важливим осередком переосмислення значення церкви і її локальних виражень у постмодерному суспільстві ще з 1980-х років стала Великобританія. Однією з причин посиленої уваги церкви Англії до нових еклезіологічних форм стало зниження ролі традиційних форм церкви для значної частини британського населення. Згідно з опитуванням за 2001 р., 70 % британського населення зараховували себе до християн, проте вже у 2007 р. це число зменшилося до 53 %, а кількість британців, які відвідують церкву на регулярній основі, зупинилася на позначці 15 %. Зменшився і відсоток британців, які офіційно належать до будь-якої християнської церкви: з 13,4 % у 1980 р. до 9,4 % у 2005 р. Дві третини дорослого населення Великобританії (66 %) загалом не мають жодного відношення до церкви (або до якоїсь іншої форми релігії). Ці люди розділилися порівну між тими, хто в минулому належав до церкви, але вже покинув її (16 млн), і тими, хто ніколи не належав до церкви (16,2 млн) [1]. Як зауважує К. Браун, ці тенденції є свідченнями тектонічних змін у ставленні до релігії британського суспільства, яке вступає в постхристиянську еру: "відбувається не тільки подальший занепад організованого християнства, але смерть культури, яка раніше надавала християнську ідентичність британському народу в цілому... Культура християнства відійшла в минуле у Великобританії нового тисячоліття" [3, с. 193, 198]. Більшість британців мають мінімальні знання про християнську віру. Хоча люди можуть зараховувати себе до категорії християн під час національного перепису населення, цей статус не передбачає їх приналежність до церковних громад чи якихось інших практичних наслідків.

У британському багатокультурному і багатоконфесійному суспільстві домінує споживацький підхід, згідно з яким релігійність та її практичні вираження є лише питанням особистого вибору й комфорту. Ця обставина спонукала церкву переосмислити свій місіонерський обов'язок.

Саме зростаюча секуляризація британського суспільства й усвідомлення нового місіонерського становища, в якому перебуває британське християнство, і стали основними причинами активного богословського пошуку нових форм церковного життя, які отримали узагальнену назву "свіжих виражень" (аналогічну назву "Свіжі вираження" має спільна ініціатива англійської і методистської церков, розпочата у 2004 р. для підтримки різноманітних виторських церковних форм). Слід зазначити, що в британській богословській літературі використовуються різні терміни для позначення інноваційних моделей церковного життя. Термін "нові форми церкви" передбачає процес оновлення церкви, при якому її внутрішня суть не змінюється, а зазнають змін лише зовнішні аспекти. Отже, "нові способи буття церкви" - більш радикальне поняття, згідно з яким церква має бути втіленням зразків та пріоритетів Нового Заповіту (учнівство, спільнота, євангелізм і соціальна робота), які реалізуються відповідно до сучасного місіонерського контексту. Вживають британські автори й термін "виникаюча церква", проте у Великобританії він має дещо інші значення, ніж у Північній Америці, позначаючи необхідність урахування контексту, в якому перебуває церква, та закликаючи

її до еволюційного процесу переосмислення своєї місії. Проте найбільшого поширення набув термін "свіжі вираження церкви", який "передбачає, що відбувається щось нове, але водночас пропонує підключення до історії... Ця фраза також включає в себе дві реальності: існуючі церкви, які прагнуть оновити або дати новий напрям тому, що в них уже є, й інші, які свідомо розсилають групи для відкриття нових церков, щоб дізнатися, що настане, коли Євангеліє зануриться в контекст місії" [7, с. 34].

Рух спрямований передусім на генерування й розвиток нових еклезіологічних моделей, здатних забезпечити творче й ефективне сповіщення християнської свідчості індивідуальній до релігії частині британського суспільства. Про масштаб цього проєкту свідчить той факт, що, згідно зі статистичним звітом церкви Англії, уже кілька десятків тисяч британців долучилися до діяльності таких груп при англіканській церкві [4]. Характерною рисою цих спільнот є їхній новаторський характер і відмова від дотримання традиційних зразків церковного життя, мови та місця зустрічі.

Перші кроки в напрямі заснування "свіжих виражень" були зроблені ще в 1990 р., коли церква Англії і методистська церква спільно проголосили десятиліття євангелізму. Його результатом стало не тільки проведення масштабних євангелізаційних кампаній, а й відновлення наголосу на важливості проведення євангелізації невеликими християнськими спільнотами. У 1992 р. архієпископ Джордж Кері заснує нову ініціативну групу "Трамплін", що підтримувала розвиток інноваційних форм благовістя впродовж наступного десятиліття. У цей же період методистська церква закликала своїх пасторів звернути особливу увагу на сучасні стратегії утворення нових церковних громад. У 1994 р. в Англії була опублікована доповідь Генерального Синоду "Прокладаючи нові шляхи: насадження нових церков у церкві Англії" [2]. Це перший офіційний документ, у якому церква Англії визначила утворення нових церков як основу своєї місіонерської стратегії. Автори документа виходили з принципу, що утворення інноваційних церковних громад є додатковою стратегією, яка посилює основні напрями діяльності парафій, однак уже в самій книзі робився висновок про недостатність цього підходу. На думку авторів, за останні десятиліття характер суспільного буття настільки змінився (і продовжує змінюватися), що жодна євангелізаційна стратегія більше не може претендувати на роль всеосяжної для здійснення англіканського принципу втілення в сьогоденній Великобританії. Сучасні християнські спільноти стали багатозаровими, вони включають мікрорайони, як правило, з проникними кордонами, а також широкий спектр мереж, починаючи від відносно місцевих до глобальних. Підвищення мобільності й електронні засоби зв'язку змінили характер спільноти.

Поглиблення інтересу до висловлених у документі ідей забезпечили конференції, скликані Ініціативою англіканської церкви з відкриття нових церков. У 1996 р. Армія церкви (євангелізаційна організація англіканської церкви, заснована ще в 1882 р.) у відповідь на зростаюче зацікавлення в розвитку нових форм церковного життя в нестійких сучасних умовах заснувала навчальну структуру (Шеффілд-центр) для дослідження нових способів євангелізації та буття церкви. Євангелісти Армії церкви стали ініціаторами застосування новаторських місіонерських стратегій, для висвітлення яких засно-

ується видавництво серії брошур "Зустрічі на краю". У 2000 р. методистська церква опублікувала документ "Наше покликання", що визначив основними напрямками церковного життя поклоніння, навчання, піклування, служіння та євангелізм.

У 2002 р. англіканська Рада місії створила нову робочу групу під головуванням єпископа Грема Грея для перегляду документа "Прокладаючи нові шляхи: насадження нових церков у церкві Англії", аналізу досягнутого прогресу й оцінки нових місіонерських розробок. Зокрема, було визнано, що в церкві Англії з'являються й утілюються в життя цілий ряд нових форм церкви в місії. Завдання робочої групи полягало у вивченні цих "свіжих виражень церкви". У 2003 р. архієпископом Кентерберійським став Роуен Вільямс, послідовний прихильник розвитку нових місіонерських стратегій, а також прибічник концепції "змішаної економіки", суть якої полягає у визнанні необхідності як класичних, так і новаторських форм церковного життя та місії. Основні риси підходу окреслює документ "Церква, сформована місією" (довідь робочої групи Місії церкви Англії та Раді зі зв'язків із громадськістю від 2004 р.): "Парафіальна система залишається важливою і центральною частиною стратегії національної церкви у здійсненні її інкарнаційної місії" [7]. Але "існуюча парафіальна система вже не в змозі сама в повному обсязі здійснювати основну мету місії. Ми повинні визнати, що необхідний цілий ряд комплексних місіонерських підходів" [ibid., xii]. Один із авторів доповіді, архієпископ Роуен Вільямс, у вступному слові обґрунтував можливість одночасного існування різноманітних церковних моделей самою природою церкви: "Якщо "церква" - це те, що відбувається, коли люди зустрічаються з Воскреслим Ісусом і посвячують себе для підтримки й поглиблення цієї зустрічі у своїх зустрічах один з одним, то існує достатній богословський простір для різноманітності ритму та стилю доти, доки у нас є способи виявлення того самого живого Христа в серці кожного вираження християнського життя загалом" [ibid., vii].

У 2004 р. ініціатива "Свіжі вираження" отримала офіційний статус спільного починання англіканської і методистської церков. Ідея "свіжих виражень" церкви набуває популярності на рівні єпархій, церковних округів та окремих громад. У 2006 р. приблизно третина англіканських парафій стверджували, що з 2000 р. вони долучилися до створення "свіжих виражень" церкви. Третина методистських служителів висловлюють бажання почати "свіжі вираження" церкви. Для забезпечення навчання служителів нових методів церковного життя створюється спеціальний навчальний курс "Служіння, сформоване місією". Відповіді на складні богословські питання, викликані новим рухом, має забезпечити спеціальна богословська група, результати роботи якої публікуються в серії "Питання, сформовані місією". У церкві Англії розглядається можливість внесення змін у церковний статут для надання новоутвореним спільнотам легального визнання. Про успіх нової моделі свідчить і те, що серйозний інтерес до неї почали виявляти інші церковні групи Великобританії, зокрема Об'єднана реформатська церква та церква Шотландії.

Нове прочитання традиційної еклезіології в межах проєкту "свіжих виражень" зумовлює щонайменше чотири вагомні зміни в церковному житті. По-перше, для нових еклезіологічних моделей властивий перехід від ідеї універсальної церкви до культурних громад. У колишньому монолітному суспільстві місцеві громади

слугували для задоволення духовних потреб кожної людини в суспільстві. Різні підпрограми відповідали особливим потребам. Кожна церковна спільнота намагалася бути універсальною. У постмодерному фрагментарному суспільстві багато людей не належать до якоїсь локальної спільноти цілком, а лише в деяких аспектах свого соціального буття. Для того, щоб побудувати лінії комунікації з такими людьми, церкви повинні бути духовними домівками, які відповідають характеру того фрагмента суспільної мозаїки, який вони бачать як своє місіонерське поле. Інакше кажучи, специфікою "свіжих виражень" є намагання досягнути автентичної культурної самобутності. Таким чином, християнська єдність отримує своє вираження в спілкуванні, яке існує між різними за культурою спільнотами.

По-друге, відбуватиметься заміна фахівців-священників фахівцями-громадами. Західні церкви традиційно використовували професіоналів для поширення своєї діяльності на ті сфери життя, які важко було охопити місцевій церкві. Це, зокрема, стосується капеланів у лікарнях, в'язницях та інших сегментах суспільства, які з тієї чи іншої причини були відчуженими від життя помісної церкви. Ця модель добре зарекомендувала себе ще тоді, коли церква володіла монополією на суспільний авторитет. У контекстах, де діяли відповідні церковні фахівці, зараз відкривається все більше можливостей для сповіщення християнської звістки. Це створює можливості для нових християнських громад, які служать людям у конкретних ситуаціях. Наприклад, деякі капелани, що проповідували для глухих, тепер підтримують їхні громади.

Третім важливим нововведенням стає поступова відмова від парацерковних організацій на користь паралельних громад. Християнські парацерковні організації (зокрема місіонерські товариства, християнські організації з надання допомоги, волонтерські групи, що працюють із наркоманами, і багато інших) традиційно намагалися досягнути християнською присутністю різні суспільні групи. Зазвичай ці організації дотримувалися правила не створювати церковних громад, щоб уникнути конкуренції з материнськими церквами. Однак тепер ситуація змінюється, і парацерковні організації засновують спільноти із числа своїх прихильників, які поступово переростають у своєрідні церковні громади.

Четвертою сферою, у якій також відбуваються зміни, є стосунки між церквою й освітою. Історично склалося, що християнські церкви відіграли вагомий роль у заснуванні європейських і північноамериканських навчальних закладів. Та й сьогодні церковні школи є одним із найбільш випробуваних виражень християнської віри, що зберігає високий авторитет навіть серед представників інших релігій та нерелігійних середовищ. Дослідження в цій сфері показують, що християнські школи не відіграють вагомої ролі в зростанні кількості прихильників традиційної церкви. Але доброзичливість, яка існує щодо християнських цінностей та виявляється в постійному зацікавленні такими школами, свідчить про існування суспільної групи, яка може бути відкритою для більш цілеспрямованого приєднання до християнської віри.

Критики "свіжих виражень" стверджують, що нові форми церковного життя є не більше ніж даниною моді, адже вони не володіють такими важливими аспектами церкви, як звершення таїнства і наявність відповідної церковної структури. І справді, у практиці "свіжих виражень" зазнають радикальних змін такі усталені екле-

зіологічні елементи, як місце проведення богослужінь (зустрічі відбуваються, скажімо, у кафе, ресторанах, на домашніх кухнях, у приміщеннях клубів серфінгістів, в Інтернеті, а також у церковних будівлях); день або час їх проведення (учасники спільнот збираються разом як у неділю, так і в будній день, протягом робочого дня, у вільний від роботи час або за обідом; окремі групи загалом не мають фіксованого часу служб); стиль служб (служіння можуть здійснюватися як окремий вид діяльності або відбуватися під час споживання їжі, з використанням гімнів і пісень, за допомогою безмовної медитації або шляхом поєднання різних видів діяльності)¹; підхід до навчання (вивчення основ віри й учнівство переважно відбувається в більш неформальній атмосфері, ніж в існуючих церквах); розмір груп (переважно основною одиницею виступають невеликі групи, які можуть існувати самостійно або належати до більших груп). В окремих випадках основний осередок може бути більшою групою, яка час від часу розбивається на дрібніші центри, до діяльності яких залучаються люди, які не ходять до церкви); підхід до керівництва (мир'яни відіграють помітнішу роль у нових спільнотах, ніж у традиційних англійських парафіях; більше того, у керівництві можуть брати активну участь невірні й новонавернені).

Утворення нових незвичних спільнот, які не вкладаються в усталені уявлення церковної традиції, актуалізувало й ряд богословських питань. Що таке церква? Чи мають "свіжі вираження" якийсь значення для існуючих церков? Яке місце таїнств у "свіжих вираженнях"? Одним із критичних зауважень є твердження, що новоутворені спільноти потурають сучасній західній культурі. Учасники ініціативи справді дотримуються думки, що церква формується одночасно Євангелієм і культурою, якої вона намагається досягнути. Проте завдання церкви полягає не в тому, щоб пристосовуватися до культури, а щоб бути здатною її досягати й перетворювати.

Чимало дискусій точиться навколо питання, чи є "свіжі вираження" однією з форм Виникаючої церкви. Поступово зростає розуміння, що більш новаторські форми "свіжих виражень", такі як "Санктус 1" (спільнота в Манчестері, яка бере участь у подорожі творчого пошуку духовності, культури та віри) або "Мут" (розташована в Лондоні спільнота духовних мандрівників, які прагнуть жити так, щоб бути чесними перед Богом і су-

¹ Наприклад, один із пропонованих варіантів літургії називається "Стародавня віра - місія майбутнього". На початку служби вірянам показують відеоролик із сервера YouTube, в якому розповідається про кампанії ООН із боротьби з бідністю. Парафіянам повідомляють, що "на планеті безлад", після чого запрошують їх підійти до віктаря і натерти пальці рук морською сіллю - символом сліз. Потім віруючі обходять приміщення храму, роблячи вісім "молитовних зупинок", під час кожної з яких їх закликають міркувати про соціальні проблеми, такі як рівність статей або захист навколишнього середовища. Після цього під акомпанемент африканських барабанів зачитується псалом і підноситься молитва "про корпоративний світ, про впливових топ-менеджерів, що відповідають за мільярдні виробництва". Інший варіант, запропонований кліриками їхнім парафіям, - так звана "Юту-харистія", - де замість традиційних гімнів співаються пісні ірландської групи U2; такі служби вже кілька років звершуються в одній із парафій Лінкольна. У Мінстері - кафедральному соборі Йорка - проводяться заходи, під час яких традиційні латинські хорами поєднуються із сучасною музикою у виконанні діджеїв, а на стіни собору проєктуються зображення [8].

часністю), належать до Виникаючої церкви. Однак "свіжі вираження" церкви, що орієнтуються на місію, але діють, виходячи з контексту існуючих традиційних церков, і, як правило, сповідають традиційне розуміння еклесіології, не вважаються частиною руху Виникаючої церкви.

Глобальну координацію переосмислення ідеї церкви в пананглійському середовищі забезпечує "Англімерджент" (Anglimergent) - об'єднання богословів і пасторів, які прагнуть розвивати англійську традицію "третього шляху" (via media) у християнстві. На їхню думку, очищене від модерністських структур англійство глибоко резонує із сучасними шуканнями автентичної спільноти, інтелектуальної чесності, глибокої традиції, давніх духовних практик. Як багатоманітна, мультикультурна та глобальна спільнота, англійство унікальним досвідом, здатним збагатити духовних шукачів усіх поколінь.

Висновки

Дослідження сучасного стану Виникаючої церкви дає підстави зробити висновок, що в кінці першого десятиліття XXI ст. цей євангельський рух певною мірою відмовився від нових євангелізаційних стратегій, котрі ставив перед собою раніше. На основі останніх теологічних робіт окреслено такі основні варіанти ймовірних майбутніх перспектив розвитку Виникаючої церкви: припинення діяльності, оскільки вона виконала своє призначення; прийняття "Емерджент" ролі провокатора ("пророка"), який здійснюватиме видавничі проекти й проводитиме щорічні конференції для обговорення різноманітних тем; повна децентралізація організації до рівня локальних та регіональних когорт, деномінаційних та етнічних мереж; перетворення "Емерджент" в енергійну діючу мережу, яка надаватиме інформаційну та консультативну допомогу лідерам когорт і деномінаційних мереж. На сьогодні саме британське християнство, зважаючи на виклики зростаючої секуляризації західного суспільства й усвідомлюючи нову місіонерську ситуацію, проводить богословське осмислення нових форм церковного життя, які отримали узагальнену назву "свіжих виражень церкви" (як спільна ініціатива англійської і методистської церков), що проявляються, зокрема, у таких теологічних ідеях та практичних діях:

Соловий Роман,

*кандидат исторических наук, докторант богословия,
декан магистратуры Львовской богословской семинарии, г. Львов*

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПОЯВЛЯЮЩЕЙСЯ ЦЕРКВИ

В статье исследовано современное состояние и перспективы дальнейшего развития Появляющейся церкви (Emerging church). Установлено, что в конце первого десятилетия XXI в. движение Появляющейся церкви в определенной степени отказалось от новых евангелизационных стратегий. Определены основные возможные варианты будущего организации: прекращение деятельности, поскольку она выполнила свое назначение; принятие "Эмерджент" роли провокатора ("пророка"), который будет осуществлять издательские проекты и проводить ежегодные конференции для обсуждения различных тем; полная децентрализация организации до уровня локальных и региональных общин, деноминационной и этнических сетей; превращение "Эмерджент" в энергичную действующую сеть, которая будет оказывать информационную и консультативную помощь лидерам общин и деноминационных сетей. Отмечено, что именно британское христианство проводит богословское осмысление новых форм церковной жизни, которые получили обобщенное название "новых проявлений церкви".

Ключевые слова: *Появляющаяся церковь; "новые проявления церкви"; современное христианство; евангелия; миссия.*

перехід від ідеї універсальної церкви до концепції культурних громад (вироблення дієвих стратегій комунікації з тими християнами, які не належать до локальної спільноти цілком, а лише в деяких аспектах свого соціального буття); заміна фахівців-священиків фахівцями-громадами (служіння християнських громад у конкретних ситуаціях і сегментах суспільного буття, скажімо, капелани, що проповідували для глухих, тепер підтримують їхні громади); відмова від парацерковних організацій на користь паралельних громад; стосунки між церквою й освітою, в яких християнські школи, хоч і не відіграють вагомий ролі в зростанні кількості прихильників традиційної церкви, проте створюють простір для виникнення суспільних груп, які є відкритими для приєднання до християнської віри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ashworth J. Churchgoing in the UK: A report from Tear fund on church attendance in the UK / J. Ashworth, I. Farthing. - London : Tearfund Publications, 2007.
2. Church Planting in the Church of England: a Report Commissioned by the House of Bishops of the General Synod of the Church of England. - London : Church House Publishing, 1994.
3. Brown C. The Death of Christian Britain / Brown Callum. - Abingdon : Routledge, 2000.
4. Facts and stats [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.churchofengland.org/about-us/facts-stats.aspx>.
5. Shields St. Ten Years Out: A Retrospective on the Emerging Church in North America [Електронний ресурс] / Shields Stephen // Next-Wave, January, 2009. - Режим доступу : <http://outwardthinking.com/thenextwave/archives/issue121/index-10244.cfm.html>.
6. The Hyphenateds: How Emergence Christianity Is Retraditioning Mainline Practices / [Phil Snider, ed.]. - MI : Chalice Press, St. Louis, 2011.
7. Williams R. Mission-shaped church: church planting and fresh expressions of church in a changing context, ed. Graham Cray / [Williams Rowan, Feeney Damian, Lings George, Neal Chris]. - London : Church House Publishing, 2004.
8. Wynne-Jones J. Church of England attempts to broaden appeal with songs by U2 and prayers for Google / Wynne-Jones Jonathan // The Daily Telegraph. - 2010. - Saturday, June 26.
9. Baptimergent: Baptist Stories from the Emergent Frontier / [Zach Roberts, ed.]. - GA : Smyth & Helwys, Macon, 2009.

Soloviy Roman,
Ph. D. in Philosophy, PhD student of Theology,
Chief of Master's programme of Lviv Theological Seminary, Lviv

PRESENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF EMERGING CHURCH

The article examines the present state and prospects of development of Emerging church. It is found that in the first decade of the XXI century Emerging Church movement to a certain extent abandoned the new evangelistic strategies. The main possible options for the future of the organization: the cessation of activity, because it is mostly has served its purpose; adoption of "Emergent" role of provocateur ("Prophet"), which will carry out publishing projects and hold annual conferences to discuss various topics; full decentralization of the organization to the level of local and regional communities, denominational and ethnic networks; transformation "Emergent" to act energetically network that will provide information and advice to community leaders and denominational networks. Noticed that the British Christianity makes theological interpretation of new forms of church life that received the generalized name "new manifestations of church". Joint initiatives of Anglican and Methodist churches manifested, particularly in these theological ideas and practical actions: the transition from the idea of the universal Church to the concept of cultural communities; replacement of professional priests for professional communities; rejection of a parachurch organizations in favor of parallel communities; relations between Church and education in Christian schools which, while not play a weighty role in increasing the number of supporters of the traditional Church, but create a space for the emergence of social groups that are open to joining the Christian faith.

Keywords: *Emerging church; "new manifestations of the Church"; the Gospel; modern Christianity; mission.*

REFERENCES

1. Ashworth J. and Farthing I. (2007), *Churchgoing in the UK: A report from Tearfund on church attendance in the UK*, Tearfund Publications, London (engl).
2. Breaking New Ground (1994), *Church Planting in the Church of England: a Report Commissioned by the House of Bishops of the General Synod of the Church of England*, Church House Publishing, London (engl).
3. Brown Callum (2000), *The Death of Christian Britain*, Routledge, Abingdon (engl).
4. *Facts and stats* (2015), available at: <https://www.churchofengland.org/about-us/facts-stats.aspx> (engl).
5. Shields Stephen (2009), "Ten Years Out: A Retrospective on the Emerging Church in North America," *Next-Wave*, January, available at: <http://outwardthinking.com/thenextwave/archives/issue121/index-10244.cfm.html> (engl).
6. Snider Phil, ed. (2011), *The Hyphenateds: How Emergence Christianity Is Re-Traditioning Mainline Practices*, Chalice Press, St. Louis, MI (engl).
7. Williams Rowan, Feeney Damian, Lings George, Neal Chris (2004), *Mission-shaped church: church planting and fresh expressions of church in a changing context*, ed. Graham Cray, Church House Publishing, London (engl).
8. Wynne-Jones Jonathan (2010), "Church of England attempts to broaden appeal with songs by U2 and prayers for Google," *The Daily Telegraph*, Saturday, June 26, 2010 (engl).
9. Zach Roberts, ed. (2009), *Baptimergent: Baptist Stories from the Emergent Frontier*, Smyth & Helwys, Macon, GA (engl).

© Соловій Роман

Надійшла до редакції 03.09.2015